

De woorden en de boter

Linda Wałęsa

Ik ontwaak. Het maagzuur sijpelt omhoog, of ja, het kruipt richting het oosten, want dat is de kant waarop mijn hoofd ligt. In de kamer dwaalt een fruitvlieg richting een glas met aangekoekt purper. Wat gisteren wijn was, is vandaag een paarse steppe en een oprisping.

Mijn maag vraagt om eten, om een verzadigend ontbijt. Ik denk aan het teleurstellende aanzicht van de koelkast. Leeg en koud. Ik moet boodschappen doen, maar ik durf niet. Daarbuiten wacht een wereld die mijn taal niet spreekt. Er glimmen pakjes boter waar vreemde woorden op staan. Wat als iemand mij aanspreekt? Wat als ik de verkeerde straat insla en de weg kwijtraak? Ik zucht en inhaleer een slok water van het nachtkastje. Het sijpelt omlaag.

De wereld verliest haar horizontaliteit zodra de deur achter mij dichtslaat. Het hout klapt luider dan normaal. Twee duiven schrikken ervan, en ik ook.

Dit is het buitenland. In dit landschap heerst een verticale orde. In de supermarkt staan goedkope producten onderaan de schappen, en moet je bukken om te besparen. Ik ken de dingen, maar niet de woorden. Ik ken het boven en het onder, en sinds kort ken ik de logo's. Hier, in het westen, voeren supermarkten een klassenstrijd. Die met het rode logo verkoopt goedkopere waren dan die met het blauw-witte. Veel goedkoper. Als armoede een geur heeft, dan is die daar te ruiken. Het blauw-witte concern daarentegen is volgens mij bedoeld voor de gegoede burger.

Vandaag is mijn zesde keer boodschappen doen in Nederland. Het rode logo is in mijn vizier. Terwijl de schuifdeuren naderen, voel ik dat iemand om mijn aandacht vraagt. Ik probeer oogcontact te vermijden door een ijzige blik op een ander punt in mijn gezichtsveld te richten, maar mijn ogen gehoorzamen niet. Bam! Ik tuimel recht in de kijkers van een bruingeblakerd gezicht. De verkoelde huid is duidelijk niet alleen het werk van

de zon, maar ook van het leven. De man die deze huid draagt staat op blote voeten. Zijn lijf is gedrapeerd in meerdere lagen stof. Is dit de grootstedelijke variant van de dorpsgek? Hoor ik deze man te kennen? Kent hij mij?

Hoewel zijn kleine pupillen zo raak zijn als kogels, hoop ik dat de man door mij heen kijkt en dat ik in zijn beleving niet besta. Maar dan begint hij in het Nederlands iets te prevelen. Ik houd halt. De man klaagt ingetogen en kijkt af en toe omlaag, alsof er iets op de grond ligt — er ligt niks op de grond en ik heb geen idee wat hij zegt. Mijn verstilde blik lijkt aanleiding te geven tot theatraliteit. Zijn armen worden gebaren en hij gaat wijdbeens staan terwijl hij iets uit zijn broekzak vist. Met een ernstig gelaat haalt hij een stuiver tevoorschijn. Hij richt hem omhoog, als een priester die op het punt staat het brood te breken. Ik ken de munten, maar niet de woorden. “Meneer, ik heb amper genoeg geld om wasmiddel te kopen.” Alsof hij mij moeiteloos begrijpt, kapt hij zijn betoog af. Ik ben nog niet weg of hij spreekt een ander aan.

Bezorgd betreed ik de supermarkt met het rode logo. Kan ik in dit land eindigen zoals hij? Ontheemd en nogmaals ontheemd? Hoe vaak kan iemand ontheemd raken? Schuilt er aan de onderkant nog een diepere verticale orde? Hoe gelaagd is de hel? Ik zweef langs de groenten en het fruit, langs de pasta en de conserven. Ik struin en rumineer, alsof ik een rondje maak in het park. Hoe heeft de welvaart deze man gebaard? En waarom beproeft hij zijn geluk niet voor de supermarkt met het blauw-witte logo, waar mensen met een bredere beurs hun boodschappen doen? Het maagzuur stijgt op en herinnert mij aan mijn lichamelijkheid. Ik moet eten.

Eieren zijn vandaag goed geprijsd, en ik leg een dozijn in mijn mandje. Ik speur de zuivelafdeling af op boter. Het ligt weelderig in de schappen, alsof schaarste een strikt niet-westers fenomeen is. De tijd verstrijkt terwijl ik gehurkt naar het vet staar. De grote, witte verpakking is voordeliger, maar de kleine, goudgekleurde, goedkoper. Peinzend wrijf ik in mijn ogen. Mijn benen raken moe van het hurken. Ik leg de kleine verpakking in het mandje.

Als ik de winkel verlaat staat de man er nog steeds. Misschien is het wel een heilige, en lijdt hij opdat anderen niet hoeven te lijden. Ik wil hem een offer

brengen, maar ik weet niet wat. In een opwelling overhandig ik hem het meest waardevolle uit mijn boodschappentas. De boter. Met het goud in zijn greep heeft zijn knokige, vuile hand veel weg van een pan. De man kijkt verbaasd en begint te bulderlachen, alsof hij zijn hand zelf ook op gietijzer vindt lijken. Ik loop haastig door, uit angst voor verdere interactie. Vanuit de verte hoor ik vreemde klanken als “ASJEMENOU!” zijn gebulder afwisselen. Mijn hart bonst in mijn keel en ik versnel mijn pas. De blikken van omstanders branden in mijn rug.

Thuis is een groot woord. Binnen de muren van mijn onderkomen schrik ik van de vrouw in de spiegel. Dit keer is het mijn eigen blik die ongemak aanricht. Een diepe frons is in mijn voorhoofd gekerfd en mijn mascara is lichtelijk uitgelopen doordat ik de boter te hard heb overpeinsd.

Ik leg de eieren op het aanrecht en verwarm een plasje zonnebloemolie in de pan. Boter is niet aan mij besteed. Terwijl ik een ei bak, galmt de lach van de man door mijn hoofd. Het gebrul stijgt op, samen met de damp van mijn zwetende ontbijt.